

Notes florístiques de les Illes Balears (XI)

Pere FRAGA

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA
NATURAL DE LES BALEARS

Fraga, P. 1998. Notes florístiques de les Illes Balears (XI). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 41: 81-86. ISSN 0212-260X. Palma de Mallorca.

Noves dades corològiques per a la flora de Menorca. Tres de les plantes citades són novetat per la flora balear: *Bellis perennis* L., *Eleocharis acicularis* (L.) Roem. & Schult. i *Eragrostis minor* Host. I són citades per primera vegada de Menorca: *Aegilops neglecta* Req. ex Bertol, *Aira caryophyllea* L., *Cuscuta planiflora* Ten., *Matricaria recutita* L., *Parapholis marginata* Runemark, *Pisum sativum* L. subsp. *elatius* (Bieb.) Asch. & Graebner, *Polygonum romanum* Jacq. subsp. *balearicum* Rafaelli & L. Villar, *Tragus racemosus* (L.) All., *Trigonella monspeliaca* L., *Viola alba* Besser subsp. *dehnhardtii* (Ten.) W. Becker, i *Veronica cymbalaria* Bodard subsp. *trichadena* (Jord. & Fourr.) O. Bolòs & Vigo. Les altres cites suposen una ampliació d'altres tàxons, alguns d'ells fins ara de distribució coneguda bastant restringida.

Paraules clau: Menorca, Flora, *Polygonum romanum*.

FLORISTIC NOTES FROM THE BALEARIC ISLANDS (XI). In this paper are recorded some new localities of plants from Minorca. These records are not only an enlargement of the distribution area, but some of them are also new additions to the flora of Balearic Islands or to the flora of Minorca. Three of the plants recorded are new for the Balearic flora: *Bellis perennis* L., *Eleocharis acicularis* (L.) Roem. & Schult. and *Eragrostis minor* Host. And new from Menorca: *Aegilops neglecta* Req. ex Bertol, *Aira caryophyllea* L., *Cuscuta planiflora* Ten., *Matricaria recutita* L., *Parapholis marginata* Runemark, *Pisum sativum* L. subsp. *elatius* (Bieb.) Asch. & Graebner, *Polygonum romanum* Jacq. subsp. *balearicum* Rafaelli & L. Villar, *Tragus racemosus* (L.) All., *Trigonella monspeliaca* L., *Viola alba* Besser subsp. *dehnhardtii* (Ten.) W. Becker, and *Veronica cymbalaria* Bodard subsp. *trichadena* (Jord. & Fourr.) O. Bolòs & Vigo. Most of the other records are plants with a very narrow distribution area as far as it is known today.

Keywords: Minorca, Flora, *Polygonum romanum*.

Pere FRAGA, Verge del Toro 14, 07750 Ferreries, Menorca.

Recepció del manuscrit: 15-jul-98; revisió acceptada: 17-nov-98.

Introducció

En el present article es donen a conèixer noves dades florístiques de plantes de Menorca. Aquestes dades inclouen tant noves plantes per les flors balear i menorquina

com ampliacions de l'àrea de distribució d'altres tàxons prou interessants.

Convé destacar que una bona part de les cites més interessants tenen molt a veure

amb les basses i altres ambients on l'aigua superficial hi juga un paper important.

La nomenclatura emprada segueix l'establerta per Flora Europaea (Tutin *et al.*, 1964; 1968; 1972; 1976; 1980), amb algunes excepcions. De les plantes que són novetat o la seva presència era dubtosa, s'en conserven testimonis a l'herbari de l'autor, excepte d'aquelles que per la seva raresa o el reduït nombre d'individus no s'ha recollit material i en canvi es conserva testimoni fotogràfic.

Les plantes que són novetat per a la flora de Menorca van precedides amb un asterisc (*) i les que són novetat per a la flora de les Balears amb dos asteriscs (**).

Catàleg florístic

****Aegilops neglecta*** Req. ex Bertol.

Es Berrecks, Sta. Anna, Ciutadella, 31S EE796215, P. Fraga, 27-IV-98. Vorerers de camins i clarianes herboses dins la marina de xipell i romani.

****Aira caryophylla*** L.

Macarella, Ciutadella, 31S EE796215, P. Fraga, 22-IV-98. Pradells terofítics en roquissars calcaris.

*****Bellis perennis*** L.

Primer trobat en una petita zona de prat darrera les Salines de La Concepció, Es Mercadal, 31T EE956312, P. Fraga, 4-V-97. Però posteriorment s'ha pogut comprovar que s'estén per tota la zona dels Plans de Carbonell, 31T EE9531, 31T EE9631, P. Fraga & X. Pallicer, 9-XI-97. Sempre en el mateix hàbitat: talussos i voreres del torrent amb humitat constant. La floració comença a l'hivern amb un clar màxim primaveral. A l'estiu la planta entra en repòs quedant pràcticament sense fulles.

Convolvulus pentapetaloides L.

Hort de Lanzell, Es Mercadal, 31T EE955286, P. Fraga, 14-III-98. Clarianes herboses dins pinars en terres gravoses calcàries. Segona cita d'aquest tàxon a Menorca,

anteriorment es coneixia d'Alputze Vell (Fraga *et al.*, 1997), l'ecologia de les dues localitats es semblant.

Crucianella angustifolia L.

Dues noves localitats: Macarella, Ciutadella, 31S EE796215, P. Fraga, 22-IV-98; Es Berrecks, Sta. Anna, Ciutadella, 31S EE807213, P. Fraga, 27-IV-98. D'aquesta planta fins ara tan sols s'en coneixia una localitat a Sta. Ponsa d'Alaior (Rodríguez, 1904) i no s'havia tornat a citar. Les dues poblacions es troben dins marina de xipell i romani en llocs clars on s'acumula matèria orgànica. Aquesta planta deu ser més abundant en aquestes marines de la costa sud però per la seva mida petita i el fet de créixer a peu d'arbusts, la fan difícil de veure.

****Cuscuta planiflora*** Ten.

Binigurdó, Es Mercadal, 31T EE952291, P. Fraga & X. Pallicer, 22-III-98. Parasita diferents plantes anuals (*Vicia* sps., *Medicago* sps., gramínies, etc.).

Digitalis minor L. var. ***palaui*** (Garcias & Marcos) Hinz & Rosselló

Carbonell, Es Mercadal, 31TEE957298, P. Fraga & X. Pallicer, 9-XI-97. Escletxes i regates de les penyes silícies orientades a tramuntana, així com en els talussos terrosos que queden part d'avall aquestes.

En aquesta nova localitat es repeteix la mateixa ecologia i situació que totes les conegudes fins ara: penyes silícies de l'interior de l'illa orientades a tramuntana, envoltades d'alzinar. Citada anteriorment de Llinarix Nou i Binigurdó (Pericàs *et al.*, 1987) i de S'Ermita i Biniat (Fraga, 1996).

*****Eleocharis acicularis*** (L.) Roem. & Schult.

Bassa Verda de Binissarmenya, Maó, 31S FE095196, P. Fraga, 10-V-98. Dins la bassa mateix sempre però situada més cap a les voreres.

*****Eragrostis minor*** Host.

Son Morell, Ciutadella, 31T EE755324, P. Fraga, 21-IX-97. Roquissars calcaris dins tanques arenoses.

***Isoetes velatum* A. Braun**

Binigurdó, Es Mercadal, 31T EE949292, P. Fraga, 1-III-98. Dins una bassa situada entre penyes silícies, cobreix les zones més profundes de la bassa. Fins ara sols era coneguda de la zona de Binissarmenya (Rodríguez, 1904), amb aquesta citació la seva distribució s'estén cap a l'interior de l'illa. Les plantes de Binigurdó amb el esporangi completament cobert per el vel, les fulles primes i blanques i el marge inferior d'aquestes ample (>1 mm), sembla que correspondrien a la subespècie *tenuissima* (Boreau) O. Bolòs & Vigo, l'adscripció a aquesta subespècie de les plantes menorquines ja havia estat considerada per diferents autors (Rosselló *et al.*, 1992). El que crida més l'atenció és que les megasporos tenen pocs tubercles o algunes fins hi tot no en tenen.

***Lavatera maritima* Gouan**

Cala de Sant Llorenç, Sant Llorenç, Alaior, 31S EE936158, P. Fraga, 1-XI-97. Faldes i penyals del barranc que forma la cala. Fins ara tan sols era coneguda de la part baixa del barranc de Sa Vall i Son Bou (Rodríguez, 1904).

***Leucojum autumnale* L.**

Citada per primera vegada a Balears de la muntanya de S'Ermita, Ferreries (Fraga, 1996). També es troba a tot el sistema d'elevacions veïnes a aquesta muntanya, concretament a tota la zona de So n'Arro, So n'Arret i Granades, 31SEE9020, P. Fraga & A. Bermejo, 14-IX-97. Possiblement s'estenguí fins Ses Fonts Rodones. Creix en les mateixes condicions que en la localitat coneguda fins ara, açò és, llisers de roques silícies humides i pradells de l'Isoetion, i com també passa a S'Ermita sembla tenir un cert límit altitudinal. Aquest fet pot semblar bastant inversemblant per la poca altitud de les cotes menorquines, però fins ara totes les seves poblacions conegudes es troben per sobre dels 150 m, per davall d'aquesta alçada no hi apareix encara que hi hagi condicions ambientals aparentment prou favorables.

***Limonium ferulaceum* (L.) Chaz.**

Es Pla Erm, Son Bell-lloc, Ferreries, 31S EE839281, P. Fraga, 30-V-98. Terres argiloses silícies inundades a l'hivern. *L. ferulaceum* es troba a una bona part de les zones pantanoses de la tramuntana (Rodríguez, 1904). Però de localitats ben a l'interior de l'illa fins era tan sols s'en coneixia una en els altres grans plans de la mitjanja menorquina: els Plans d'Alaior o de Turmaden (Rodríguez, 1904).

***Lythrum borysthenticum* (Schrank) Litv.**

Dues noves localitats per aquesta planta de basses: La Mola de Fornells, S'Albufereta, Es Mercadal, 31T EE987345, P. Fraga, 21-II-98; en una bassa en terres argiloses calcàries. Binigurdó, Es Mercadal, 31T EE949292, P. Fraga, 24-V-98; en la mateixa bassa on es troba *Isoetes velatum* A. Braun. Citat anteriorment de Sa Mesquida (Rita *et al.*, 1985).

***Marsilea strigosa* Willd.**

La Mola de Fornells, S'Albufereta, Es Mercadal, 31T EE987345, P. Fraga, 21-II-98. En la mateixa bassa on es troba *Lythrum borysthenticum* fins ara sols es coneixia una localitat a Sa Bassa Verda de Binissarmenya (Alomar *et al.*, 1988).

****Matricaria recutita* L.**

Talussos de la carretera Maó-Fornells en el seu començament als vergers de Sant Joan, Maó, 31S FE074173, P. Fraga, 10-VI-98. Sense cap dubte és una planta arribada de fora poc a l'illa o escapada de cultiu.

****Parapholis marginata* Runemark**

Camí d'es Pont d'En Gil, Torre del Ram, Ciutadella, 31T EE68293, P. Fraga & X. Pallicer, 17-V-98. Roquissars del litoral.

***Pilularia minuta* Durieu**

La Mola de Fornells, S'Albufereta, Es Mercadal, 31T EE987345, P. Fraga, 21-II-98. A la mateixa bassa on es troben *Lythrum borysthenticum* i *Marsilea strigosa*, citada anteriorment de Sa Bassa Verda de Binissarmenya (Rita, 1987).

A diferència de Sa Bassa Verda de Binissarmenya, aquí *Pilularia minuta* creix en un substrat argilós calcari i no silici.

***Plantago albicans* L.**

Sa Marjal Vella, Ciutadella, 31S EE766225, P. Fraga, 10-V-98. Vorerres de tanques cultivades i roquissars dins aquestes, en terres calcàries seques. Fins ara sols era coneguda d'Atàlitx, Es Migjorn Gran (Llorens, 1979).

****Polygonum romanum* Jacq. subsp. *balearicum* Rafaelli & L. Villar**

Quatre localitats per aquest tàxon endèmic fins ara no conegut de Menorca. Les localitats, de ponent a llevant, són: Torrent de So n'Escuder, So n'Escuder, Ciutadella, 31T EE724343, P. Fraga, 8-VI-97; Marina de Son Morell, Son Morell Nou, Ciutadella, 31T EE752342, P. Fraga, 8-VII-97; Marina de Curniola, Curniola, Ciutadella, 31T EE764346, P. Fraga, 8-VII-97; La Mola de Fornells, Es Mercadal, 31T EE983357, P. Fraga & X. Pallicer, 11-IV-98.

A les quatre localitats l'ecologia és idèntica: terres argiloses compactes de naturalesa calcària situades prop del mar i temporalment inundades durant l'hivern. Les seves preferències ecològiques són tan concretes, que una vegada trobada la primera localitat (So n'Escuder) fàcilment s'han trobat les altres tres, coneixent l'existència d'ambients semblants en aquelles zones. Més a l'interior de l'illa o a la mateixa costa però en substrat silici, no ha estat trobada encara que, en un principi, les condicions semblen prou favorables.

Malgrat el que diu Flora Ibérica (Villar in Castroviejo *et al.*, 1990), en cap de les quatre localitats hi ha una clara relació amb la presència humana, ben al contrari algunes d'elles es situen a zones ben poc freqüentades per l'home no tan sols ara sinó des de molt de temps ençà. Per altra banda si que sembla haver-hi una certa relació amb la presència d'animals, ja siguin domèstics (ovelles, vaques, cabres, etc.) o bé ocells marins.

***Ranunculus sardous* Crantz**

Bassa Verda de Binissarmenya, Maó, 31S FE095196, P. Fraga, 10-IV-98. La distribució d'aquesta planta a Menorca és poc coneguda i fins hi tot s'havia dubtat de la seva presència encara que Rodríguez (1904) la cita de diverses localitats.

***Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.**

Dues noves localitats per aquesta orquídia de distribució mal coneguda a l'illa: Sa Muntanya Mala, Algaiarens, Ciutadella, 31T EE822348, P. Fraga, 12-X-92. Llisers de roques silícies damunt els penyals. Marina de So n'Olivaret, Ciutadella, 31S EE706215, P. Fraga, 21-X-93. Roquissars calcaris dins la marina, prop de la costa. Citada del Port de Maó (Rodríguez, 1904).

****Tragus racemosus* (L.) All.**

Son Morell, Ciutadella, 31T EE755324, P. Fraga, 21-IX-97. Roquissars calcaris dins tanques arenoses, en la mateixa localitat que *Eragrostis minor*.

***Trifolium spumosum* L.**

Binigafull, Ciutadella, 31T EE771317, P. Fraga, 13-IV-98. Clarianes dins el pinar i tanques, sempre en terres arenoses. Citat per Montserrat (1953) del km 40,3 de la carretera Maó-Ciutadella. Tant aquesta nova cita de Binigafull com la de Montserrat (1953) es situen dins la zona d'arenas que va de Curniola fins Es Tudons i segurament *Trifolium spumosum* és una planta que forma part de la rica comunitat de teròfits, encara mal coneguda, que creixen en aquests arenals interiors.

****Trigonella monspeliaca* L.**

Llinarix Nou, Es Mercadal, 31S EE919238, P. Fraga, 8-III-98. Dalt el pujol que domina la zona, en terreny silici, formant part de les comunitats de lleguminoses anuals (*Medicago* sps., *Lotus* sps., *Trifolium* sps., etc.).

****Viola alba* Besser subsp. *dehnhardtii* (Ten.) W. Becker**

Son Triay, Ferreries, 31S EE835235, P. Fraga, 20-IX-95. Dins canalons ombrívols

amb alzinar, creix en els talussos pedregosos i en els rosecs de pedres del torrent.

***Veronica cymbalaria** Bodard subsp. *trichadena* (Jord. & Fourr.) O. Bolòs & Vigo

Ses Cuques, Binicodrell de Baix, Es Migjorn Gran, 31S EE899196, P. Fraga, 31-I-96. Vorerers de tanques i mitjans d'ullastres en terres calcàries saulonoses.

Caldria comparar les plantes de Menorca amb les d'altres bandes per determinar si correspon a la varietat *freyniana* (M. Fischer) O. Bolòs & Vigo.

Agraïments

És obligat expressar els meus agraïments a Llorenç Sáez i Luis Villar per la seva ajuda en la identificació de *Polygonum romanum* subsp. *balearicum*, i a P. Montserrat per la seva revisió en la identificació de *Viola alba* subsp. *dehnhardtii*.

Bibliografia

Alomar, G., Rita, J. i Rosselló, J.A. 1988. Notas Florísticas de las Islas Baleares (III). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 32: 141-144.

Bolòs, O. de i Vigo, J. 1984. *Flora dels Països Catalans*. Volum 1. Editorial Barcino. Barcelona. 736 pp.

Bolòs, O. de i Vigo, J. 1990. *Flora dels Països Catalans*. Volum 2. Editorial Barcino. Barcelona. 921 pp.

Bolòs, O. de i Vigo, J. 1996. *Flora dels Països Catalans*. Volum 3. Editorial Barcino. Barcelona. 1230 pp.

Castroviejo, S., Lainz, M., López González, G., Montserrat, P., Muñoz Garmendia, F., Paiva, J. i Villar, L. 1986. *Flora Iberica*. Tomo 1. CSIC Madrid. 575 pp.

Castroviejo, S., Lainz, M., López González, G., Montserrat, P., Muñoz Garmendia, F., Paiva, J. i Villar, L. 1990. *Flora Iberica*. Tomo 2. CSIC Madrid. 897 pp.

Castroviejo, S., Aedo, C., Cirujano, S., Lainz, M., Montserrat, P., Morales, R., Muñoz Garmendia, F., Navarro, C., Paiva, J., Soriano, C. 1993a. *Flora Iberica*. Tomo 3. CSIC Madrid. 730 pp.

Castroviejo, S., Aedo, C., Gómez Campo, C., Lainz, M., Montserrat, P., Morales, R., Muñoz Garmendia, F., Nieto Feliner, G., Rico, E., Talavera, S. i Villar, L. 1993b. *Flora Iberica*. Tomo 4. CSIC Madrid. 730 pp.

Castroviejo, S., Aedo, C., Lainz, M., Morales, R., Muñoz Garmendia, F., Nieto Feliner, G. i Pavia, J. 1997a. *Flora Iberica*. Tomo 5. CSIC Madrid. 320 pp.

Castroviejo, S., Aedo, C., Benedí, C., Lainz, M., Muñoz Garmendia, F., Nieto Feliner, G. i Paiva, J. 1997. *Flora Iberica*. Tomo 8. CSIC Madrid. 375 pp.

Fraga, P. 1996. Notes floristiques de les Illes Balears (IX). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 39: 205-208.

Fraga, P., Sáez, Ll. i Rosselló, J.A. 1997. Fragmenta Chorologica Occidentalia, 5908-5918. *Anales Jard. Bot. Madrid*, 55: 150-151.

Llorens, L. 1979. Nueva contribución al conocimiento de la flora balear. *Mediterranea*, 3: 101-122.

Montserrat, P. 1953. Aportación a la flora de Menorca. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 3: 391-418.

Pericàs, J.J., Rosselló, J.A., i Mus, M. 1987. De flora balearica adnotationes (1-5). *Candollea*, 42: 393-398.

Rita, J. 1987. Notas Pteridológicas. 9. *Pilularia minuta* Durieu (Marsilaceae) en las Islas Baleares. *Acta Bot. Malacitana*, 12: 249-252.

Rita, J., Bibiloni, G. i Llorens, Ll. 1985. Notas Florísticas de las Islas Baleares (I). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 29: 129-133.

Rodríguez, J.J. 1904. *Flórula de Menorca*. Imp. Fabregues. Maó.

Rosselló, J.A., Cubas, P. i Torres, N. 1992. An annotated check-list of the Balearic

- Vascular Flora. I. Pteridophyta-Coniferophytina. *Candollea*, 47: 61-69.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 2ª Ed. 1993. *Flora Europaea*. Vol. 1. Cambridge University Press. 464 pp.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1968. *Flora Europaea*. Vol. 2. Cambridge University Press. 455 pp.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1972. *Flora Europaea*. Vol. 3. Cambridge University Press. 370 pp.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1976. *Flora Europaea*. Vol. 4. Cambridge University Press. 505 pp.
- Tutin, T.G., Heywood, V.H., Burges, N.A., Valentine, D.H., Walters, S.M. i Webb, D.A. 1980. *Flora Europaea*. Vol. 5. Cambridge University Press. 452 pp.